

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא קד

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמעריים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

דרך שלישית – מסקנה

3. **אמר רבא- משנה ככ"ע** היא. ונחלקו רבי טרפון ור"ע בין בשבועה ובין בלא שבועה, מתי שאינו יודע ממי גזל מחייב ר"ע להחזיר כדי לצאת ידי שמים. אמנם כאן שיועד ממי גזל והודה לו מספיק, והרי הוא כפקדון אצלו עד שיטול.
- שאני מתני' דכיון דידע למאן גזליה ואודי ליה, כיון דאפשר לאהדורי ממונא למריה, הוה ליה כמאן דאמר ליה יהיו לי בידך, ודינו כך:**
- נשבע - כיון דבעי כפרה לא סגי עד דמטי לידיה.**
- לא אישתבע - הוי גביה פקדון עד דאתי ושקיל ליה.**

[משנה] לא יתן לא לבנו ולא לשלוחו – שליח שעשאו בעדים

להלן יבואר מחלוקת אמוראים באדם שיש לו פקדון או מעות ביד חבירו (או משאילו) ומינה את המפקיד או המלווה שליח לקבל מהנפקד או מהלווה ונתנו לו ונאנס השליח בדרך, אם הנפקד או הלווה עדיין אחראים עד שיגיע לידו, או שהם כבר נפטרו.

אייתר שליח שעשאו בעדים-

- א. **רב חסדא אמר הוי שליח** והלווה פטור, להכי טרחי ואוקמיה בעדים דליקו ברשותיה.
- ב. **רבה אמר לא הוי שליח** ה"ק איניש מהימנא הוא". אי סמכת, סמוך, אי בעית לשדוריה בידה שדר בידה אמנם אתה עדיין אחראי עד שיגיע ליד.
- שואל את הפרה ביד שליח ונאנסה בדרך**

תנן השואל את הפרה ושילחה המשאיל **ביד בנו, ביד עבדו, ביד שלוחו, או ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו של שואל ומתה, פטור** – שעדיין אינה עומדת ברשות השואל כדי שהתחייב באונסים.

האי שלוחו היכי דמי?

אי דלא עשה בעדים מנא ידעינן איך המשנה קוראה שליח אם לא יודעין שהוא שלוחו.

(קושיה) אלא דעשה בעדים. וקתני **דפטור**, קשיא **לרב חסדא**.

(תירוץ) בשכירו נשכר עמו ליום, ולחדש ולשבת ולקיסטו שליקטו אותו לדור עמו בבית לצוותא בעלמא, פירוש אחר, לוקט תבואתו.

עתה הגמרא מנסה לדייק ממשנתנו שלא כרב חסדא.

תנן לא יתן לא לבנו ולא לשלוחו של הנגזל-

האי שלוחו היכי דמי?

אי דלא עשאו בעדים, מנא ידעינן?

אלא לאו דעשאו בעדים ועם כל זאת כתוב שהגזלן עדיין חייב להחזיר.

(תירוץ) תרגמא **רב חסדא** בשכירו ולקיסטו.

הגמרא לא הסתפקה בזה, שלפי דרבי רב חסדא מדוע הדרך היחידה שהגזלן נפטר הוא מתי ששלח ביד שליח ב"ד.

(קושיה) אבל שליח שעשאו בעדים מאי הכי נמי דהוי שליח?

אדנתי סיפא אבל נותן הוא לשליח בית דין - לפלוג וליתני בדידיה שליח שעשאו בעדים הכי נמי דהוי שליח.

(תירוץ) אמרי לא פסיקא ליה לכתוב את זה – כמו שהוא מבאר:

שליח ב"ד - לא שנא עשאו נגזל, ולא שנא עשאו גזלן, הוי שליח - פסיקא ליה.

שליח שעשאו בעדים - דכי עשאו נגזל הוא דהוי שליח, עשאו גזלן לא הוי שליח, לא פסיקא ליה.

לפי הסבר של רב חסדא במשנה, יוצא שישנו תנא אחר שחולק על זה ומחייב הגזלן אם הוא עצמו מינה השליח ב"ד – כדלהלן:

תוספות ד"ה רבה אמר לא הוי שליח. יש מקשים דרבה אדרבה דהכא קאמר רבה דלא הוי שליח ובפי' המוכר את הספינה (ב"ב דף פז:) אמרינן רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו הכא בחנוני מוכר צלוחית עסקין [לגבי אדם ששלח את בנו ומעות בידו כדי לקנות שמן וצלוחית מהחנוני ונשבר הכלי בחזרתו] ואזאד ר' יהודה לטעמיה דאמר לאתווי שדריה הרי לרבה אליבא דר' יהודה הוי שליח וי"ל דשאני התם דכיון שנתן לו פונדיון וצוה לו להביא באיסר שמן הוי כאילו א"ל בהדיא שלח לי על ידו ופטור ולפי מה שפירשתי דדוקא שאמר ליה בפניו אית לן למימר דכיון דנתן הפונדיון הוי כאילו אמר ליה בפניו שלח הלכך אמר לר' יהודה לאתווי שדריה:

תוספות ד"ה הכי קא"ל איניש מהימנא הוא. תימה אמאי חייב הוא מן הדין באחריות אונס הדרך והא אין יכול לומר אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר כיון דתפיס ליה באיניש מהימנא וי"ל דנראה דאפילו הוא עצמו הביאו בדרך ונאנס חייב דפשיעה הוא עושה שמוליקו בדרך **ניתן לקבל את סיכומו 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com נשמח לקבל הערות ותיקונים.**

ולאפוקי מהאי תנא דתניא-

רבי שמעון בן אלעזר אומר שליח בית דין: שעשאו נגזל ולא עשאו גזלן,

או עשאו גזלן ושלח הלה ונטל הנגזל **את שלו מידו של שליח** אזי פטור, אך אם נאנס בדרך הגזלן עדיין חייב.

בשני המקרים: פטור.

שיטות נוספות ששליח שעשאו בעדים הוי שליח

להלן שיטות נוספות וכיצד ביארו את משנתנו:

א. **רבי יוחנן ורבי אלעזר** דאמרי תרוייהו שליח שעשאו בעדים הוי שליח. וא"ת משנתנו ?

- בממצאי הנגזל לו שליח: דאמר ליה אית לי זוזי גבי פלניא, ולא קא משדר להו איתחזי ליה, דלמא איניש הוא דלא משכח לשדורי ליה.
- א"נ כדרב חסדא בשכירו ולקיסטו.

[עד כאן דף קד עמוד א]

מתי השומר נפטר בחזרת הפקדון

אדם שיש לו פקדון ביד אחר ורוצה לשלוח שליח כדי לקבל מהנפקד, ישנם אופנים שהנפקד יכול ליתן לשליח ונפטר מכל אונס שיקרה בדרך, וישנם אופנים שהוא עדיין אחראי עד שיגיע ליד המפקיד.

א. **"א"ר יהודה אמר שמואל אין משלחין** מעות בדיוקני^א ואפילו עדים חתומים עליה – מסר בעל הפקדון ליד שליח סימנים וכתב לו חותמו באגרת ומסר לו, ואמר הראה את זה לנפקד ויתן לך מעות שיש לי בידו.

ב. **ורבי יוחנן אמר אם עדים חתומים עליה משלחין.**

אמרי לשמואל מאי תקנתא כיצד אפשר לשלוח מעות ביד שליח?

כי הא דרבי אבא מלווה **הוי מסיק זוזי דרב יוסף בר חמא** לווה.

א"ל לרב ספרא שליח **בהדי דאתית בחזרתך** לכאן אייתינהו ניהלי.

כי אזל להתם אמר ליה רבא בריה: מי כתב לך התקבלתי?

א"ל לא.

אי הכי זיל ברישא ויכתוב לך התקבלתי מעותי בקבלתו של רב ספרא שאם לא כן לא נפטר מזה.

לסוף אמר ליה רבא בריה **אי כתב לך נמי התקבלתי לאו כלום הוא!** דלמא אדאתית

שכיב רבי אבא שהיה זקן וכבר בטל שליחותו קודם שיגיע לכאן לקבל את המעות, ונפלו

זוזי קמי יתמי, והתקבלתי דרבי אבא לאו כלום הוא ואם יקרה אונס היתומים יתבעו

ממך!

א"ל ואלא מאי תקנתא?

זיל נקנינהו לך אגב ארעא, רבי אבא יקנה לך הכסף בקנין 'אגב' שיקנה לך שדה ועם

הכסף ביחד, יהיה שלך בכל מקום שהם, **ותא את כתוב לן 'התקבלתי'.**

הגמרא מביאה מעשה דומה לזה – כדלהלן:

כי הא דרב פפא הוה מסיק תריסר אלפי זוזי בי חוזאי, אקנינהו ניהליה **לרב**

שמואל בר אבא שליח **אגב אסיפא דביתיה** מפתן ביתו (מחובר לקרקע), פירוש אחר,

הקנה לו פינה אחד מביתו.

כי אתא נפק לאפיה מרוב שמחה שהביא את מעותיו **עד תואך** שם מקום

במקום פלוני שיש בו סכנה ובע"כ חייב לשמור עד שיחזירו לו **בישוב במקום שהפקידו אצלו** כדאמרין לקמן (דף קיח.) בהמפקיד אצל חבירו בישוב לא יחזיר לו במדבר משמע דבעל כרחו חייב לשמור עד שיחזירו בישוב במקום שהפקידו ולא כל כמיניה להחזיר לו במדבר במקום סכנה:

^א אין משלחין מעות בדיוקני אפילו עדים חתומים עליה. פי' אם אמר לסופר כתוב לפלוני שישלח לי מעות ע"י פלוני ואחר כך חתם בדיוקני שלו ואפילו עדים חתומים עליה **שהיא דיוקני שלו** אינו מועיל אבל אם היו חתומים על זה שאמר ליה לשלוח על ידו אז הוי שליח אי נמי [2] אם כתב בכתב ידו שלח על ידו פלוני וא"ת ואמאי לא מהני דיוקני דידיה והא אמרינן בהשולח (גיטין דף לו.) ובהמגרש (שם דף פז:) דמר חתים כוורא ומר חתים מכותא וי"ל דהני מילי בשמות חכמים דפקיעי אבל איניש אחרינא לא [2] ולפי מאי שפירשנו לעיל אפילו כתב בכתב ידו וחתם בדיוקני אין מועיל כל זמן שלא אמר ליה בפניו:

ניתן לקבל את סיכומו 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com נשמח לקבל הערות ותיקונים.

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא קד

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה
מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו
ערום, עליהן (שמעריים שיתקיים
תורתו) שנאמר (משלי ח) אני
חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

תשלומי קרן וחומש לגבי יורשים

סוגיא זו דנה מתי ישנו חיוב לגבי היורשים לשלם חומש וקרן מגזל אביו, ועוד דינים נוספים כשגם הבן כפר ונשבע לשקר. הגמרא מביאה שני דיוקים ממשנתנו ועוד לשלישי מברייטא שמוכח שתשלומי חומש נחשב כממון ולא כפרה, ואזי שייך שיוורשים ישלמו בעבור אביהם, ולעומת זאת, יבואר בברייטא נוספת שאין צריכים לשלם ולא ממון הוא, ומיישבת בשני אופנים.

כתוב במשנה נתן את קרן ולא נתן את חומש אינו צריך לילך אחריו, מוכח שחומש הוא ממון כמו שהגמרא מדייקת:

- (1) אלמא חומש ממונא הוא, ואם מיית משלמי ליה יורשין.
- (2) ותנן נמי נתן את הקרן ונשבע על החומש, הרי מוסיף חומש על חומש - אלמא חומשא ממונא הוא.
- (3) [ברייטא] ותניא נמי הכי הגוזל את חברו ונשבע לו ומת, יורשין משלמים קרן וחומש ופטורין מן האשם אם הפרישו בחייו תרעה בעדר ומתי שלא הפרישו

פטורים מלהביא מפני שכפרה הוא ואין כפרה למתים.

יורשין בני שלומי חומשא דאבוהון הוו

להלן הרישא של הברייטא בתורת כהנים הפוטרת יורשין משלם חומש, לקמן יבואר הסיפא של הברייטא לגבי תשלומי הקרן.

(קושיה) [רישא] ורמינהו עדיין אני אומר אימתי אינו משלם חומש על גזל אביו, בזמן שלא נשבע לא הוא ולא אביו,

הוא ולא אביו,

אביו ולא הוא,

הוא ואביו מנין ת"ל אשר גזל ואשר עשק והוא לא גזל ולא עשק!

(תירוץ) אמר רב נחמן לא קשיא - כאן שנשבע אביו ואח"כ **שהודה** שנתחייב בחומש

כאן שלא הודה (ס"ד לא האב ולא הבן).

(קושיה) אי לא הודה, קרן נמי לא משלם!

וכי תימא הכי נמי דלא משלם,

הגמרא מביאה שתי הוכחות לדחות את זה: מסברה, ועוד מהסיפא של הברייטא שהביאה למעלה.

(1) והא מדקא מהדר אחומש, למימרא דקרן משלם.

(2) ועוד, תניא - [סיפא]

ועדיין אני אומר אימתי הוא **משלם קרן** על גזל אביו,

בזמן שנשבע הוא ואביו,

אביו ולא הוא,

הוא ולא אביו,

לא הוא ולא אביו מנין? ת"ל גזילה ועושק אבידה ופקדון וייתב רב הונא וקאמר יש תלמוד ומריבויא דקראי.

(תירוץ) אמרי אלמא **מאי לא הודה - לא הודה אביו, והודה בנו.**

(קושיה) ונחייב בנו חומש אשבועה ידידה הרי כתוב ברישא שנשבע הוא ואביו, ועם כל

זאת פטור, ומדוע הרי הבן נשבע וגם הודה?!

להלן יבואר שני אופנים כיצד לבאר: התירוץ ראשון שהגזילה אינה קיימת אך יש לו קרקעות, והתירוץ השני שהגזילה קיימת אך מופקדת ביד אחרים:

(תירוץ 1.) אמרי בשאין גזילה קיימת שהרי לא מוטל עליו לשלם, תנן הגוזל ומאכיל לבניו

פטור, ולכן מה שהבן כפר היינו בדברים בעלמא, ובשבועת ביטוי בלבד הוא עבר.

(קושיה) אי בשאין גזילה קיימת, אפילו קרן נמי לא משלם. ^צ

(מסקנה): לא צריכא דאיכא אחריות והיינו קרקעות וצריכים להחזיר מפני כבוד אביהם.

[עד כאן דף קד עמוד ב]

ואפילו מדרבנן כדמוכח בח"ה (שם דף מב.) ובסוף מי שמת (שם דף קנז.) איכא לאקשווי מההיא ברייתא דלקמן ואיכא למימר דאינהו מוקמי לה בשעמד בדין ומה שהקשה בקונט' דהך העמדה בדין מאי מהני הרי כפר ונשבע דהא אוקימנא לעיל בשלא הודה אביו והודה בנו י"ל בעמד בדין לאחר שבועה ע"י עדים דלא מיחייב האב חומש כדתנן לקמן במתניתין דהיכא דאיכא עדים לא מיחייב חומש:

ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

^צ תוספות ד"ה מלוה על פה היא ואין גובה לא מן היורשים ולא מן הלקוחות. למ"ד שיעבודא לאו דאורייתא פריך דהכא משמע מדמדאורייתא גובין מיוורשין ומההיא ברייתא דהגוזל ומאכיל (לקמן דף קיא:) אם הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבים לשלם ליכא למפרך ליה מידי דאיהו מוקי ליה מדרבנן כדי שלא תנעול דלת בפני לזין כדפסיק רב פפא בפרק גט פשוט (ב"ב דף קע. ושם) ומיהו לרב ושמואל דאמרי מלוה ע"פ אין גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות